KOMISJONI OTSUS,

9. detsember 2004,

EÜ asutamislepingu artiklis 81 ja EMP lepingu artiklis 53 sätestatud menetluse kohta (juhtum C.37.533 – Koliinkloriid)

(teatavaks tehtud numbri K(2004) 4717 all)

(Ainult inglis-, prantsus- ja saksakeelne tekst on autentsed)

(EMPs kohaldatav tekst)

(2005/566/EÜ)

9. detsembril 2004 võttis komisjon vastu otsuse EÜ asutamislepingu artiklis 81 ja EMP lepingu artiklis 53 sätestatud menetluse kohta. Nõukogu määruse (EÜ) nr 1/2003 ([1]) artikli 30 kohaselt avalikustab komisjon käesolevaga osapoolte nimed ja otsuse peamise sisu, sealhulgas kehtestatud sanktsioonid, arvestades ettevõtjate õigustatud huvi kaitsta oma ärihuvisid. Otsuse avalik täistekst on juhtumi originaalkeeles ja komisjoni töökeeltes avaldatud konkurentsi peadirektoraadi veebilehel järgmisel aadressil: http://europa.eu.int/comm/competition

I. RIKKUMISE KOKKUVÕTE

1. Sissejuhatus

(1) Otsus on adresseeritud äriühingutele Akzo Nobel NV, Akzo Nobel Nederland BV, Akzo Nobel Chemical Internationals BV, Akzo Nobel Chemicals BV ja Akzo Nobel Functional Chemicals BV solidaarselt (edaspidi: "Akzo Nobel"), BASF AG (edaspidi: "BASF"), Bioproducts Incorporated (edaspidi: "Bioproducts"), Chinook Group Limited Partnership ja Chinook Group Limited solidaarselt (edaspidi: "Chinook"), DuCoa LP (edaspidi: "DuCoa") ja UCB SA (edaspidi: "UCB").

(2) Adressaadid osalesid Euroopa Ühenduse asutamislepingu (edaspidi: "EÜ asutamisleping" või "asutamisleping") artikli 81 lõike 1 ja alates 1. jaanuarist 1994. aastal kogu EMP territooriumit hõlmava Euroopa majanduspiirkonna lepingu (edaspidi: "EMP leping") artikli 53 lõike 1 ühes ja järjepidevas rikkumises.

(3) Pärast trahvide määramata jätmise või vähendamise taotluse saamist USA tarnijalt Bioproducts 1999. aasta aprillis algatas komisjon maailma koliinkloriidi tööstuse uurimise. Uurimine hõlmas ajavahemikku 1992. aastast kuni 1998. aasta lõpuni (edaspidi: "uurimisperiood").

([1]) EÜT L 1, 4.1.2003, lk 1. Määrust on muudetud määrusega (EÜ) nr 411/2004 (ELT L 68, 6.3.2004, lk 1).

2. Koliinkloriidi turg

(4) Koliinkloriid kuulub vesilahustuvate vitamiinide B-kompleksi rühma (vitamiin B4). Seda kasutatakse peamiselt söödatööstuses tavalise söödalisandina, eelkõige linnu- ja seakasvatuses, et kiirendada kasvu, vähendada suremust, parandada söödaväärindust, suurendada munade tootmist ja parandada liha kvaliteeti.

(5) Uurimisperioodi alguses toodeti koliinkloriidi peamiselt Euroopas ja Põhja-Ameerikas (Ameerika Ühendriikides ja Kanadas), kuid võimsused selle tootmiseks olid olemas ka Hiinas, Indias, Jaapanis, Koreas ja Taiwanil. Põhja-Ameerika tootjad eksportisid toodangut Kesk- ja Lõuna-Ameerikasse, Euroopasse, Kaug-Itta ja Kagu-Aasiasse. Euroopa tootjad alustasid eksporti Kesk- ja Lõuna-Ameerikasse, Aafrikasse, Kagu-Aasiasse ja Kaug-Itta. Euroopa ja Põhja-Ameerika tootjatel olid tootmisrajatised maailma eri piirkondades ja nad laiendasid kohalikku tootmist, et vähendada transpordi- ja ladustamiskulusid ning hõlvata paremini kohalikke turge. BASF asutas tootmisrajatised Mehhikos, Brasiilias ja Tais, Akzo Nobel ja UCB aga Hiinas, DuCoa Mehhikos ja Chinook Singapuris.

(6) 1997. aastal, s.o rikkumise viimasel täisaastal, hinnati koliinkloriidi maailmaturu suurust 183,7 miljonile eurole, millest EMP osa oli 52,6 miljonit eurot. Uurimisperioodil kontrollisid rikkumises osalenud tootjad enam kui 80 % maailmaturust. Asjaomased Euroopa tootjad kontrollisid peaaegu 80 % EMP territooriumist.

3. **Kartelli kirjeldus**

(7) EMP lepingu puhul tegutses koliinkloriidi kartell kahel erineval, kuid tihedalt seotud tasandil, s.o maailma ja Euroopa tasandil. Maailma tasandil osalesid kõik käesolevas menetluses käsitletud tootjad 1992. aasta juunist kuni 1994. aasta aprillini EMP lepingu alusel konkurentsivastases tegevuses. See seisnes: maailma hindade määramises ja tõstmises, maailmaturgude jaotamises, turustajate ja töötlejate kontrollimises ning tundliku äriinfo vahetamises.

(8) Põhja-Ameerika tootjad ei osalenud mitmetel edasistel konkurentsivastastel kohtumistel, mille korraldamises osalesid vaid Euroopa tootjad, ning mille eesmärk oli koordineerida käitumist Euroopa turul. Nimetatud kohtumised toimusid 1994. aasta märtsist 1998. aasta oktoobrini. Tegevus seisnes hindade määramises ja tõstmises (nii EMP kui ka terviku, konkreetsete siseturgude ja üksikute klientide jaoks), üksikute klientide jaotamises kohtumistel osalenud ettevõtjate vahel, turuosade jaotamises ettevõtjatele EMP turul tervikuna, turustajate ja töötlejate kontrollimises ning tundliku äriinfo vahetamises.

(9) Komisjon leidis, et asjaomane korraldus nii maailma kui ka Euroopa tasandil oli osa üldisest skeemist, mille raames määrati kindlaks kartelli liikmete tegevussuunad EMPs ja piirati nende individuaalset äritegevust, et taotleda ühtainsat konkurentsivastast eesmärki, nimelt moonutada normaalseid konkurentsitingimusi EMPs koliinkloriidi turul. Põhja-Ameerika tootjad osalesid selles skeemis teatud aja vältel (1992. aasta oktoobrist 1994. aasta aprillini, kestusega poolteist aastat) ja Euroopa tootjad osalesid selles kogu aja vältel (1992. aasta oktoobrist 1998. aasta septembrini, kestusega viis aastat ja üksteist kuud).

II. **TRAHVID**

1. **Aegumistähtaeg**

(10) Põhja-Ameerika tootjad lõpetasid rikkumises osalemise pärast üleilmset kohtumist, mis toimus 14.–20. aprillil 1994. Komisjon algatas rikkumise uurimise 26. mail 1999. Kuna see toimus enam kui viis aastat pärast seda, kui Põhja-Ameerika tootjad olid rikkumises osalemise lõpetanud, [1] ei saa Põhja-Ameerika tootjatele Bioproducts, Chinook ja DuCoa trahve määrata.

[1] Vt nõukogu määruse (EÜ) nr 2988/74 (EÜT L 319, 29.11.1974, lk 1) artikkel 1 ja määruse (EÜ) nr 1/2003 artikkel 25.

2. **Põhisumma**

Raskusaste

(11) Käesoleval juhul seisnes rikkumine peamiselt kartelli liikmete vahelises salajases koostöös, et määrata hinnad EMPs, mida toetas turu jaotamine ja sealsete konkurentide vastane kooskõlastatud tegevus. Horisontaalsete piirangute sellised vormid kujutavad oma laadilt asutamislepingu artikli 81 lõike 1 ja EMP lepingu artikli 53 lõike 1 kõige raskemat sorti rikkumist. Arvestades rikkumise laadi ja asjaolu, et see hõlmas kogu ühisturgu ning EMP moodustamise järel kogu EMPd, on komisjon seisukohal, et Akzo Nobel, BASF ja UCB on väga tõsiselt rikkunud asutamislepingu artikli 81 lõiget 1 ja EMP lepingu artikli 53 lõiget 1. Komisjoni arvates tuleb selliste asjaolude korral lugeda rikkumine väga tõsiseks, isegi kui ei ole võimalik mõõta rikkumise tegelikku mõju.

Erinev kohtlemine

(12) Väga tõsiste rikkumiste puhul on võimalik määrata ettevõtjatele erineva suurusega trahve, võttes arvesse rikkuja tegelikku majanduslikku suutlikkust kahjustada oluliselt konkurentsi. Võttes arvesse, et maailma tasandil algas rikkumine Põhja-Ameerika ettevõtete osalusega, kes muu hulgas nõustusid Euroopa turult tagasi tõmbuma, on komisjoni arvates praegusel juhul asjakohane kasutada rikkumises osalenud ettevõtete osaluse määramiseks nende maailma turuosasid. Chinook oli 19,3 %-lise turuosaga maailmaturul suurim ettevõtja. Seetõttu määratakse ta esimesse kategooriasse. 16,3 % turuosaga DuCoa määratakse teise kategooriasse. UCB, Bioproducts ja Akzo Nobel oma turuosadega vastavalt 13,4 %, 12,2 % ja 12,0 % määratakse kolmandasse kategooriasse. 9,1 % turuosaga BASF neljandasse kategooriasse.

Piisav hoiatus

(13) Väga tõsiste rikkumiste puhul võimaldab tõenäoliste trahvide skaala määrata trahvid tasemel, mis tagavad, et need on ettevõtjate suurust arvestades piisavaks hoiatuseks. Seetõttu märgib komisjon, et 2003. aastal, st käesolevale otsusele vahetult eelneval majandusaastal, oli UCB käive 3 miljardit eurot, Akzo Nobeli käive 13 miljardit eurot ja BASFi käive 33,4 miljardit eurot. Seetõttu on komisjoni arvates asjakohane korrutada Akzo Nobeli trahv kordajaga 1,5 ning BASFi trahv kordajaga 2.

Kestus

(14) Akzo Nobel NV koos ettevõtjatega Akzo Nobel Nederland BV, Akzo Nobel Chemicals International BV, Akzo Nobel Chemicals BV ja Akzo Nobel Functional Chemicals BV, BASF AG ning UCB SA osalesid rikkumises vähemalt 1992. aasta 13. oktoobrist 1998. aasta 30. septembrini, kestusega viis aastat ja üksteist kuud.

3. **Raskendavad asjaolud**

Kordumine

(15) Rikkumise ajal kehtisid komisjoni varasemad otsused 69/243/EMÜ ([1]) ja 94/599/EÜ ([2]) BASFi kartellitegevuse keelamise kohta. BASF käitus samamoodi nagu ta oli varem käitunud, kuigi mitte selles sektoris, kus teda oli varem trahvitud, mis näitab, et esimesed trahvid ei sundinud BASFi ettevõttes tervikuna oma käitumist muutma. See on komisjoni arvates raskendav asjaolu. Nimetatud raskendav asjaolu õigustab BASFile määratud trahvi põhisumma suurendamist 50 % võrra. Rikkumise kordumise korral rakendab komisjon tavaliselt 50 % määra.

4. **Kergendavad asjaolud**

Rikkumise varasem lõpetamine

(16) BASF ja UCB taotlevad rikkumise varasema lõpetamise eest trahvi vähendamist. Kartellirikkumised on laadilt raskekujulised monopolivastased rikkumised. Rikkumistes osalejad mõistavad tavaliselt väga hästi, et nende tegevus on ebaseaduslik. Asjaolu, et ettevõtja lõpetas ebaseadusliku käitumise enne komisjoni sekkumist, ei pälvi komisjoni arvates erikohtlemist, sest asjaomase ettevõtja osalemise aeg rikkumises oli lihtsalt lühem kui see muidu oleks olnud.

Rakendamata jätmine

(17) Akzo Nobel, BASF ja UCB väidavad, et rikkumist või selle elemente ei rakendatud täiel määral või tulemuslikult. Komisjoni arvates rakendasid vähemalt Euroopa tootjad asjaomast korraldust, niivõrd, kuivõrd oli tegemist EMP turuga. Seda rakendati eelkõige hindade põhiosa puhul ja klientide jaotamisel Euroopas ning algainet muundavate ettevõtjate kontrollimisel, isegi kui niisugune tegevus ei olnud tegeliku mõju saavutamisel eriti edukas sellel turul säilinud konkurentsi tõttu. Ükski asjaomasest kolmest tootjast ei ole kuidagi näidanud oma soovi või võtnud ühtegi meedet, et teadlikult hoiduda EMP kokkulepete täitmisest sellel ajal, kui nad olid nendega liitunud.

Uurimise pikkus

(18) BASF väidab, et trahvi tuleks vähendada kaua kestnud uurimise tõttu. Komisjoni arvamuse kohaselt ei ole komisjon üldiselt kohustatud trahvi vähendama uurimise pikkuse tõttu. Kohaldatakse määruse (EÜ) nr 1/2003 artiklis 25 ettenähtud tavapäraseid aegumistähtaegu. Selle artikli lõikes 5 sätestatakse eelkõige, et aegumistähtaeg möödub hiljemalt päeval, mil kahekordse aegumistähtajaga võrdne ajavahemik lõpeb, ilma et komisjon oleks määranud trahvi või karistusmakset. Käesoleva menetluse korral ei ole nimetatud periood kaugeltki möödunud.

Kriisiolukord

(19) BASF väidab, et trahvi tuleks vähendada väidetava asjaolu tõttu, et koliinkloriidi tööstus oli kriisis. Komisjoni arvamuse kohaselt ei anna asjaolu, et ettevõtja ei saa äritegevusest kasumit, talle luba tarbijate ja konkurentide petmiseks mängida salaja kokku teiste konkurentidega. Üldreeglina kerkib kartellioht mitte siis, kui ettevõtted saavad suuri kasumeid, vaid siis, kui sektoril on probleemid.

Distsiplinaarmeetmed ja nõuete täitmise programm

(20) BASF väidab, et tema trahvi peaks vähendama, sest ta on rikkumises osalenud töötajate puhul rakendanud distsiplinaarmeetmeid ja on juurutanud nõuete täitmise programmi. Kuigi komisjon kiidab heaks, et ettevõtja on tulevaste kartellirikkumiste ärahoidmiseks võtnud meetmeid, ei saa need muuta rikkumise toimumist ja vajadust kohaldada käesoleva otsusega sanktsioone.

([1]) EÜT L 195, 7.8.1969, lk 11.
([2]) EÜT L 239, 14.9.1994, lk 14.

Tulemuslik koostöö väljaspool 1996. aasta trahvide määramata jätmise või vähendamise teatist

(21) UCB oli esimene ettevõtja, kes vabatahtlikult teatas komisjonile, et lisaks kohtumistele üleilmsel tasandil olid Euroopa tootjad korraldanud mitu omavahelist kohtumist Euroopa tasandil. Nende kohtumiste kohta UCB vabatahtlikult esitatud tõendusmaterjal andis komisjonile võimaluse määrata rikkumise kestuseks viis aastat ja üksteist kuud. Kui komisjon oleks teadnud vaid üleilmsel tasandil toimunud rikkumisest, oleks rikkumise kestus olnud poolteist aastat. UCB premeerimiseks kestuse nimetatud pikendamise eest, peab komisjon asjakohaseks vähendada UCB trahvi leevendavate asjaolude tõttu summa võrra, mis võrdub 25,8 %ga trahvi põhisummast. Nimetatud trahvi vähendamine vastab põhisumma suurendamisele 40 % võrra, mis tulenes rikkumise viie aasta ja üheteistkümne kuuliselt kestusest poolteise aasta asemel.

5. **1996. aasta trahvide määramata jätmise või vähendamise teatis**

Trahvi oluline vähendamine ("Osa D": vähendamine 10–50 %)

(22) Akzo Nobel, BASF ja UCB tegid uurimise eri etappides komisjoniga koostööd, et saavutada käesoleva menetluse puhul kohaldatava 1996. aasta kergendavate asjaolude arvestamise teatises kindlaks määratud sooduskohtlemine. ([1])

BASF

(23) BASF oli kolmas ettevõtja, kes esitas vabatahtlikult tõendusmaterjali üleilmse korralduse kohta. Kui BASF oma tõendusmaterjali esitas, oli komisjoni käsutuses juba Chinooki ja Bioproductsi esitatud tõendusmaterjal. Chinooki tõendusmaterjali väärtusest sõltumata oli Bioproductsi tõendusmaterjal selgelt piisav otsustav tõend kartelli olemasolu kohta 1996. aasta kergendavate asjaolude arvestamise teatise B osa tähenduses. Seetõttu ei olnud BASF esimene ettevõtja, kes esitas komisjonile otsustava tõendi kartelli kohta. Seetõttu ei kohaldata 1996. aasta kergendavate asjaolude arvestamise teatise B ja C osasid BASFile ega kahele teisele Euroopa tootjale.

(24) BASFi esitatud ja üleilmse korraldusega piirdunud tõendusmaterjali sisu kohta võib väita, et see aitas oluliselt kaasa rikkumise tuvastamisele 1996. aasta kergendavate asjaolude arvestamise teatise osa D tähenduses, mis näeb ette trahvi vähendamist 10–50 % võrra. Kuid tõendusmaterjali väärtus oli üsna piiratud, arvestades, et komisjoni käsutuses oli juba ulatuslik tõendusmaterjal üleilmse korralduse kohta.

(25) Pärast vastuväiteavalduse saamist teatas BASF komisjonile, et ta ei vaidlusta enamikku neist asjaoludest, millele komisjon oma väited rajas, välja arvatud mõned faktiparandused, millega komisjon on nõustunud.

(26) Nimetatud erinevaid koostööelemente arvestades on komisjon seisukohal, et BASFil on õigus saada 20 % väiksem trahv sellega võrreldes, mis talle muidu oleks määratud.

UCB

(27) UCB teatas komisjonile vabatahtlikult üheksast Euroopa tasandil 1994. aasta märtsist 1998. aasta oktoobrini korraldatud kartellikohtumisest. Ta nimetas osalejad ja kirjeldas lühidalt ning üldiselt nende kohtumiste sisu. Ta lisas ka 1994. aastal korraldatud kahe esimese kartellikohtumise aruanded. Sel ajal, kui UCB oma tõendusmaterjali esitas, ei teadnud komisjon ühestki Euroopa tasandil toimunud kohtumisest. See tõendusmaterjal oli märkimisväärselt oluline panus rikkumise tuvastamisse, isegi kui ajavahemiku 1995–1998 kohta ei esitatud ühtegi kirjalikku tõendusmaterjali selle aja kohta.

(28) Pärast vastuväiteavalduse saamist teatas UCB komisjonile, et ta ei vaidlusta enamikku neist asjaoludest, millele komisjon oma väited rajas, välja arvatud mõned faktiparandused, millega komisjon on nõustunud. Siiski väitis UCB selles teates, et kuigi ta osales mitmel üleilmsel kohtumisel, ei osalenud ta kunagi üheski üleilmsel tasandil sõlmitud kokkuleppes. Käesolevas otsuses on komisjon selle väite kui alusetu tagasi lükanud. UCB vaidlustas pärast vastuväiteavalduse saamist nende asjaolude olulise osa, millele komisjon oma väited rajas, seetõttu ei vähendata tema trahvi nende asjaolude mittevaidlustamise eest, millele komisjon oma väited rajas.

(29) Arvestades nimetatud erinevaid koostööelemente, on komisjon seisukohal, et UCB-l on õigus saada 30 % väiksem trahv sellega võrreldes, mis talle muidu oleks määratud.

([1]) 2002. aasta trahvide määramata jätmise või vähendamise teatise (14. veebruar 2002) punkti 28 kohaselt asendab 2002. aasta teatis 1996. aasta teatist kõikidel juhtudel, kui ükski ettevõtja ei ole komisjoniga ühendust võtnud, et saada selles teatises ettenähtud sooduskohtlemise osaliseks. Kuna praegusel juhul taotlesid mitu ettevõtjat enne 14. veebruari 2002. aastal komisjonilt trahvide määramata jätmist või vähendamist, kohaldatakse 1996. aasta trahvide määramata jätmise või vähendamise teatist.

Akzo Nobel

(30) 2002. aasta jaanuaris esitas Akzo Nobel vabatahtliku aruande Euroopa korralduse kohta Euroopas võetud meetmete kohta. Selles kirjeldati üksikasjalikult Euroopas rakendatud meetmete sisu ja anti palju niisugust teavet, mida UCB ei olnud esitanud. Siiski tuleks leevendavate asjaolude arvestamisel võtta arvesse, et Akzo Nobel esitas nimetatud aruande kaks ja pool aastat pärast seda, kui UCB esitas tõendusmaterjali selle korralduse kohta.

(31) Pärast vastuväiteavalduse saamist teatas Akzo Nobel komisjonile, et ta ei vaidlusta enamikku neist asjaoludest, millele komisjon oma väited rajas, välja arvatud mõned faktiparandused, millega komisjon on nõustunud.

(32) Nimetatud erinevaid koostööelemente arvestades on komisjon seisukohal, et Akzo Nobelil on õigus saada 30 % väiksem trahv sellega võrreldes, mis talle muidu oleks määratud. Summa vähendamise juures võetakse arvesse ühelt poolt seda, et Akzo Nobeli aruanne Euroopas võetud meetmete kohta oli komisjonile ligikaudu sama väärtuslik kui UCB varem esitatud teave ja tõendusmaterjal, kuid see saabus kaks ja pool aastat hiljem, ja teiselt poolt seda, et vastupidiselt UCB-le ei vaidlustanud Akzo Nobel neid asjaolusid, millele komisjon oma väited rajas. Selle tulemusena vähendatakse mõlema ettevõtte trahvi ühepalju.

6. **Otsus**

(33) Järgmised ettevõtjad rikkusid asutamislepingu artikli 81 lõiget 1 ja alates 1. jaanuarist 1994 EMP lepingu artikli 53 lõiget 1, osaledes nimetatud ajavahemikul kokkulepetes ja kooskõlastatud tegevuses, mis seisnes hinnakokkulepetes, turuosade jagamises ja konkurentidevastases kokkulepitud tegevuses koliinkloriidi sektoris EMPs:

a) Akzo Nobel NV koos ettevõtjatega Akzo Nobel Nederland BV, Akzo Nobel Chemicals International BV, Akzo Nobel Chemicals BV ja Akzo Nobel Functional Chemicals BV 13. oktoobrist 1992 kuni 30. septembrini 1998;

b) BASF AG 13. oktoobrist 1992 kuni 30. septembrini 1998;

c) Bioproducts Incorporated 13. oktoobrist 1992 kuni 14. aprillini 1994;

d) Chinook Group Limited Partnership koos ettevõtjaga Chinook Group Limited 13. oktoobrist 1992 kuni 14. aprillini 1994;

e) DuCoa, LP 13. oktoobrist 1992 kuni 14. aprillini 1994,

f) UCB SA 13. oktoobrist 1992 kuni 30. septembrini 1998.

(34) Kõnealuste rikkumiste eest määratakse järgmised trahvid:

a) Akzo Nobel NV, Akzo Nobel Nederland BV, Akzo Nobel Chemicals International BV, Akzo Nobel Chemicals BV ja Akzo Nobel Functional Chemicals BV solidaarselt 20,99 miljonit eurot;

b) BASF AG 34,97 miljonit eurot;

c) UCB SA 10,38 miljonit eurot.

(35) Eespool põhjenduses 33 nimetatud ettevõtjad peavad rikkumise viivitamata lõpetama, kui nad ei ole seda juba teinud. Nad peavad hoiduma rikkumisena tuvastatud tegevuse või käitumise kordamisest ja igasugusest tegevusest või käitumisest, millel on sama või sarnane eesmärk või mõju.